

Mednarodni simpozij »Bioetika v jugovzhodni in vzhodni Evropi«

(Laab im Walde, 5. – 7. februar 2008)

Inštitut za moralno teologijo na dunajski univerzi je od 5. do 7. februarja 2008 v kraju Laab am Walde pri Dunaju organiziral srečanje moralnih teologov iz jugovzhodne in vzhodne Evrope na temo bioetika. Simpozij sta organizirala dr. Sigrid Müller in mag. Slavomir Dlugos. Udeleženci so prišli iz osmih držav: Avstrije, Poljske, Češke, Slovaške, Hrvaške, Ukrajine, Makedonije in Slovenije. Uvodna referata sta imela nekdanji evropski komisar za kmetijstvo dr. Franz Fischler, ki je predstavil reformno pogodbo EU in pokazal na vlogo Cerkve znotraj evropskega prostora, in priznani teolog dr. Günter Virt, ki je predstavil svojo vlogo v etičnem svetu EU. Oba referenta sta poudarila, da imajo tako teologija kot tudi verske skupnosti možnost, da z vsebinskimi predlogi oblikujejo evropsko zakonodajo in s tem prispevajo k višjim moralnim standardom v našem skupnem prostoru. Zelo pomembno je, da v dobi političnega in kulturnega pluralizma, ko smo odprti za različnost in spoštujemo drugačno prepričanje, ne zapademo v popolni moralni relativizem. S tem bi posledično ogrozili temelje družbenega sobivanja in ogrozili spoštovanje osnovnih človekovih pravic. Tudi znotraj evropskega kulturnega prostora je kar nekaj poskusov kršenja teh temeljnih pravic (splav, evtanazija, poskusi na zarodkih, onesnaževanje okolja).

Drugi del simpozija je bil namenjen predstavitvam položaja bioetike v posameznih državah. Iz prispevkov je bilo razbrati nekatere razlike pa tudi številne podobnosti. Najbolj pretresljiv je bil prispevek dr. Volodymirja Scheremete iz Ukrajine, ki je izpostavil še posebej pereč problem širjenja aidsa v tej državi. Skoraj 400.000 prebivalcev je okuženih z virusom HIV. Prav tako so zastrašujoče okoljske razmere, saj je 80 % zemlje in voda tako onesnaženih, da to škodljivo vpliva na človekovo zdravje. Povprečna življenjska doba moških v tej državi je samo 62 let, ženske živijo v povprečju desetletje več. 2,5 milijona Ukrajincev še vedno živi na radioaktivno onesnaženem območju. Glede odvisnosti od mamil in alkohola so na prvem mestu v Evropi. Tako katoliška kot tudi pravoslavna Cerkev se trudita, da bi bili znanilki življenja in upanja v teh težkih razmerah. Glavni bioetični interes je zato na področju varovanja okolja in zdravstvenega varstva, še posebej na področju preventive proti aidsu.

V ostalih državah so v središču bioetičnega zanimanja razna vprašanja iz medicinske etike. V vseh postkomunističnih državah razen na Poljskem imajo zelo liberalen zakon o splavu, ki omogoča, da lahko ženske brez utemeljenega razloga splavijo do 10. oz. 12. tedna nosečnosti. Dr. Piotr Morciniec iz Poljske je poudaril, da je v njegovi državi od leta 1993 pravica do splava zakonsko zelo strogo omejena (zdravstveni razlogi, posilstvo). Pred sprejetjem zakona so imeli na Poljskem 182.000 splavov letno, sedaj samo še 250. Predavatelj je poudaril, da je splav vedno znova predvolilna tema. Velik problem na Poljskem pa je odvisnost od alkohola (predvsem med mladimi) in visok odstotek samomorilnosti. Glede umetne oploditve si na Poljskem prizadevajo, da bi v zakon zapisali, da smejo oploditi samo toliko jajčec, kolikor jih bodo vstavili v telo matere. Tako bi se izognili etično zelo spornim nadštevilnim zarodkom, ki nastajajo v procesu umetne oploditve in ki imajo zelo nepredvidljivo prihodnost. Dr. Libor Ovecka iz Češke je izpostavil, da se šele v zadnjih letih prevajajo temeljna besedila cerkvenega učiteljstva v češčino, da je zakonodaja v marsikaterem bioetičnem vprašanju že precej liberalna, npr. glede poskusov na zarodkih, da pa je še vedno – kljub različnim pobudam – evtanazija kaznivo dejanje. Zelo razvejano imajo infrastrukturo bioetičnih centrov na Slovaškem in na Hrvaškem. Mag. Roman Frydrih je predstavil delovanje komisije za bioetiko pri slovaški škofovski konferenci in prikazal nekatere pobude, ki so jih dali pri oblikovanju njihove zakonodaje. Dr. Katica Knezović pa je predstavila razvejano dejavnost različnih bioetičnih centrov na Hrvaškem ter še posebej izpostavila organizacijo mednarodnih bioetičnih simpozijev na otoku Mali Lošinj in številne publikacije s tega področja. Pri svoji predstavitvi položaja bioetike v Sloveniji sem poudaril dolgo tradicijo državne komisije za medicinsko etiko pri nas, hkrati pa opozoril na slabo razvejano infrastrukturo na tem področju.

Na plenumu smo se strinjali, da je izredno pomembno današnjemu človeku razumljivo predstaviti krščanski pogled na bioetična vprašanja. Ugotovili smo, da je cerkveni jezik marsikomu nerazumljiv in da je potrebno najti pravi način za podajanje teološkega sporočila. Veliko vlogo pri tem imajo tudi laiki, ki jih je potrebno usposobiti za to nalogo. Zelo zaželeno bi bilo, če bi tudi v Sloveniji začel delovati center za bioetiko, ki bi povezoval strokovnjake z različnih področij, da bi v medsebojnem dialogu iskali odgovore na nove etične dileme. Obogateni z izmenjavo medsebojnih izkušenj in spoznanj smo se odločili, da bomo nadaljevali z druženjem. Naslednje srečanje bo novembra letos na Dunaju, kjer bomo razpravljali o teološki razsežnosti bioetike.